

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

100*

7/16036
toplu

Sayı :30824082-610-11662711
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

03 Şubat 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN M. SATUK BUĞRA KAVUNCU'NUN
TBMM 7/18969 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGELERİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI

7/18969
GK 42

SORULAR

Son yıllarda Türkiye, dünyada plastik atık ithalatı konusunda ilk sıralarda yer almaktadır. Greenpeace Türkiye'nin yayınladığı son rapora göre, ülkemiz Avrupa'dan en fazla plastik atık ithal eden ülke konumuna gelmiştir. Plastik atıkların çevresel etkileri, geri dönüşüm süreçlerindeki yetersizlikler ve atıkların kontrolsüz depolanması gibi nedenlerle, ekosistemler ve halk sağlığı açısından ciddi riskler doğurabilmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye'nin plastik atık ithalat miktarları yıllara göre nasıl bir artış göstermiştir ve mevcut ithalat hacmi nedir?
- 2) İthal edilen plastik atıkların türleri nelerdir ve bu atıkların geri dönüşüm oranı nedir?
- 3) İthal edilen plastik atıkların çevresel olarak sürdürülebilir bir şekilde bertaraf edilmesi ya da geri dönüştürülmesi için hangi önlemler alınmaktadır?
- 4) Plastik atık ithalatının halk sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı yönündeki iddialar karşısında bakanlığınızın yaptığı bilimsel çalışmalar var mıdır? Bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla yapılacak çalışmalar nelerdir?
- 5) Plastik atık ithalatının denetim süreci nasıl yürütülmektedir?
- 6) Denetimlerde tespit edilen ihlaller ve alınan yaptırımlar nelerdir?
- 7) Avrupa Birliği ve diğer ülkelerden gelen plastik atık ithalatını azaltmak ve plastik kirliliğini önlemek amacıyla bakanlığınızın uygulamaya koyduğu ya da koymayı planladığı projeler ve yasal düzenlemeler nelerdir?
- 8) Özellikle atıkların yoğun bulunduğu bölgelerde halk sağlığını korumak için denetimler yapılmakta mıdır? Bu denetimlerin sonuçları nelerdir?
- 9) Greenpeace'in önerdiği Küresel Plastik Anlaşması'nın güçlendirilmesine dair Bakanlığınızın görüşü nedir? Bu yönde bir adım atılması planlanmakta mıdır?

CEVAP

1) Plastik atık ithalat rakamları alınan tedbirler sayesinde her geçen gün gerilemektedir. Çoğunlukla Avrupa ülkelerinden olmakla birlikte dünyanın muhtelif ülkelerinden atık ithalatı yapılmakta olup, gümrüklerde ve tesislerde yapılan sıkı denetimler sayesinde 2024 yılında da temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek plastik atıkların ithalatına müsaade edilmektedir. Plastik atık ithalatı yıllara göre gerileme göstermiştir.

2) İthal edilen plastik atıklar türlerine göre Polietilen, Polipropilen, Polistiren, Polivinilklorür, PET ve Mühendislik Plastikleri (POM, Polikarbonat, Poliamid) olarak sınıflandırılmaktadır. Geri dönüşüm tesislerinin proses verimleri bakiye atık yönetim planları ve gerçekleşme raporları ile takip edilmektedir. Geri dönüşüm prosesinden çıkan bakiye atıklar geri kazanım amaçlı başka bir geri dönüşüm tesisine veya bertaraf için lisanslı tesislere gönderilmektedir.

Türkiye’de faaliyet gösteren geri dönüşüm tesislerini Bakanlığımız çevre izinleri portalı olan Entegre Çevre Bilgi Sistemi (Çevre İzin ve Lisans (e-izin) sitesi)’nde yer alan <https://eizin.cevre.gov.tr/Rapor/BelgeArama.aspx> linkten sorgulama yapılabilir. Geri dönüşüm amaçlı yapılan atık ithalatı, Atık İthalatçısı Kayıt Belgesine sahip geri kazanım tesisleri tarafından yapılmakta ve ithal edilen atıklar Bakanlığımız MOTAT sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir.

3) Ülkemize çöp ithalatı yapılmamaktadır. Plastik atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı plastik atık ithalatı yasaktır. Ayrıca ithal edilecek atık plastiklerdeki kontaminasyon oranı %1 ile sınırlandırılarak, temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek atık ithalatı yapılması sağlanmıştır. Geri dönüşüm amaçlı yapılan atık ithalatı, Atık İthalatçısı Kayıt Belgesine sahip geri kazanım tesisleri tarafından yapılmaktadır.

İthal edilen plastik atıklar, Bakanlığımızca geliştirilmiş olan Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) ile yani konum-zaman verisi üreten mobil cihaz takılı lisanslı taşıma araçları ile anlık olarak izlenmek ve kayıt alınmak suretiyle taşınmaktadır. Söz konusu Uygulama ile taşınan atıkların yine aynı Uygulama ile lisanslı işleme tesisince tesise kabul edilmekte olduğu ve tesise kabul edilen atığa dair gerçekleştirilen işleme faaliyetine ilişkin proses işlemlerinin ise MoTAT ile entegre çalışan Kütle Denge Sistemi Sistemi (KDS) ile kayıt altına alınması sağlanmaktadır. Böylece ithal edilen plastik atığın ülkeye girişinden işleninceye kadar ki sürecinin sistem üzerinden takibi sağlanmakta olup, atıkların atık işleme tesisine güvenli şekilde ulaştırılması temin edilmektedir.

4) Bilindiği üzere Ülkemizde tehlikesiz atık ithalat işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütülmektedir. 2021 yılı itibariyle karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. Mezkûr mevzuat kapsamında atık plastik haricinde geri dönüşüm yapılmak üzere metal hurda, atık kâğıt, atık cam, tekstil atıkları vb. gibi atık çeşitleri de ithal edilip ekonomik değere haiz ürünler elde edilmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren geri dönüşüm tesislerini Bakanlığımız çevre izinleri portalı olan Entegre Çevre Bilgi Sistemi (Çevre İzin ve Lisans (e-izin) sitesi)’nde yer alan <https://eizin.cevre.gov.tr/Rapor/BelgeArama.aspx> linkten sorgulama yapılabilir.

5-6-7-8) Bilindiği üzere Ülkemizde tehlikesiz atık ithalat işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütülmektedir. 2021 yılı itibariyle karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. Mezkûr mevzuat kapsamında atık plastik haricinde geri dönüşüm yapılmak üzere metal hurda, atık kâğıt, atık cam, tekstil atıkları vb. gibi atık çeşitleri de ithal edilip ekonomik değere haiz ürünler elde edilmektedir. Bakanlığımız tarafından yürütülen Sıfır Atık projesinin yaygınlaşması ile kaynağında ayrıştırılmış atıkların ve iç piyasa toplama oranlarının artmasıyla atık ithalatının azaltılması, aynı zamanda bu proje kapsamında yapılan faaliyetlerle farkındalığın artırılması hedeflenmektedir.

Çevre Mevzuatı kapsamında ithalata tabi olan atıkların, Türkiye sınırlarına girmeden önce ilgili gümrük noktalarındaki kontrol ve incelemeleri ve ülke sınırları içerisine girdikten sonraki taşıma, geri dönüşüm ve bertaraf faaliyetlerine ilişkin denetim ve incelemeler Bakanlığımız ve İl Müdürlüklerimiz tarafından yapılmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan diğer meri mevzuat hükümleri

uyarınca, gerek yalnızca geri dönüşüm yapılması amacıyla verilen ithalat izni kapsamında ülkeye girişine izin verilen atıkların, gerekse de ülke içindeki diğer atıkların toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm atık yönetimine ilişkin süreçte, söz konusu atık işleme/geri kazanım tesisleri ve atıkların ulaştığı geri kazanım faaliyeti gösteren tesisler, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği ihtisas (sınır) gümrük kontrol noktalarında incelemeler başta olmak üzere Bakanlığımız ve 81 İl Müdürlüğümüzde görevli denetim elemanları tarafından ani, şikâyet veya birleşik denetim programları kapsamında sürekli denetlenmekte ve izlenmektedir.

Bu doğrultuda, Çevre Mevzuatı kapsamında ithalata tabi olan atıkların Türkiye sınırlarına girmeden önce ilgili gümrük noktalarındaki kontrol ve incelemeleri ve ülke sınırları içerisine girdikten sonraki taşıma, geri dönüşüm ve bertaraf faaliyeti gerçekleştiren atık geri dönüşüm sektöründeki firmalar denetimlere tabi tutulmakta ve ithal edilen atıklar Bakanlığımız Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/Mobil Araç Takip Sistemi (MOTAT) sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup, kota aşımı yaptığı, Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği veya uygunsuz olarak atık dökümü yaptığı tespit edilen tüm gerçek veya tüzel kişiliğe haiz tesislere ve şahıslara Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanarak Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin de "Mahrece İade Kararı" alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır.

Bununla beraber, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunmaktadır. 2872 sayılı Çevre Kanunun 3 üncü Maddesinin (g) bendindeki 'Kirleten Öder' prensibi çerçevesinde kirliliğe sebebiyet verenler tarafından atıkların sahadan kaldırılarak Bakanlığımızca lisanslandırılmış tesislerde Mevzuata uygun olarak bertaraf ettirilmesi ve atık dökülen bölgenin temizlettirilerek doğal haline getirilmesi sağlanmaktadır.

Ayrıca e-denetim sistemi üzerinde yapılan incelemede 01.01.2021 yılından bugüne kadar Türkiye genelinde "Atık Bertaraf ve Geri Dönüşüm Tesisleri"nde 29.126 denetim yapılmış, 1.898 denetimde, 913.294.128,07 TL idari para cezası uygulanmış, 227 tesiste durdurma işlemi yapılmıştır.

9) Bakanlığımız tarafından yürütülen Sıfır Atık projesinin yaygınlaşması ile kaynağında ayrıştırılmış atıkların ve iç piyasa toplama oranlarının artmasıyla atık ithalatında dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmektedir.